

มาตรการทางเลือกเพื่อเสริมประสิทธิภาพ
การติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษ
: Trace & Care Application

โดย

กลุ่มปาริชาติ

บทนำ

สภาพความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำในประเทศไทยเป็นปัญหาที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมได้พยายามร่วมกันแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง โดยที่ผ่านมาได้มีการนำมาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาใช้ เช่น มาตรการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มาตรการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกัน มาตรการคุมความประพฤติ มาตรการพักการลงโทษสำหรับผู้ต้องขัง โดยมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประกอบกับมาตรการทางด้านกฎหมายดังกล่าว ทำให้การบังคับใช้กฎหมายสามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความแออัดของเรือนจำได้ในระดับที่น่าพอใจเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านกฎหมายและงบประมาณ ทำให้ผู้ที่สามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากมาตรการต่างๆ ดังกล่าวยังอยู่ในวงจำกัด

นอกจากนั้น การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทยทั้งสามระลอก ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 จนถึงปัจจุบัน ปรากฏว่ามีผู้ติดเชื้อสะสมและผู้ติดเชื้อรายใหม่ซึ่งเป็นการติดเชื้อในประเทศเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง และการระบาดระลอกใหม่ตั้งแต่ช่วงเดือนเมษายน 2564 ที่ผ่านมา พบว่าเชื้อโรคได้กระจายออกไปในหลายพื้นที่ค่อนข้างรวดเร็ว และมีผู้ต้องขังในเรือนจำทั่วประเทศติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ยิ่งทำให้เห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาสภาพความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ ประกอบกับในส่วนของผู้กระทำความผิดซึ่งศาลพิพากษาให้รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษไว้ โดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 นั้น อาจมีอุปสรรคในการเดินทางเพื่อไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราว รวมทั้งอาจมีเหตุขัดข้องกับพนักงานคุมประพฤติในการสื่อสารเพื่อติดตามการปฏิบัติตามเงื่อนไขของผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น การห้ามเข้าในสถานที่ใดหรือการไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษหรือการเข้ารับการฝึกอบรมในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด เป็นต้น อันเป็นเหตุให้มาตรการคุมความประพฤติไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ รวมถึงมีผลกระทบต่อการใช้ดุลพินิจของศาลในการมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงหากเห็นว่าไม่มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ โดยอาจจะกำหนดโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอการลงโทษไว้ในคำพิพากษาได้ ซึ่งยังผลให้ผู้ต้องขังในเรือนจำมีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็น

ผู้เขียนจึงได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อเสนอมาตรการทางเลือกเพื่อเสริมประสิทธิภาพการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษ โดยเสนอแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring หรือ EM) มาใช้สำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติและนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษตามหลักเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งในปัจจุบันอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวที่ใช้ในประเทศไทยเป็นรูปแบบของกำไลข้อเท้า ใช้ระบบการติดตามตัวจากสัญญาณที่ส่งจากอุปกรณ์ดังกล่าวเพื่อระบุตำแหน่งของผู้สวมใส่ ซึ่งมีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ ทั้งในแง่อุปกรณ์ ระบบกำกับดูแลและติดตาม การบำรุงรักษา และบุคลากรผู้ตรวจสอบควบคุมระบบ ทำให้มีผู้ที่สามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากมาตรการดังกล่าวยังมีจำนวนจำกัดอย่างมาก ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการพัฒนาแอปพลิเคชัน (Application) สำหรับใช้กับโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งเป็นสมาร์ทโฟน (Smart Phone) โดยประกอบด้วยหน้าที่หลัก (Main functions) ที่เน้นในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติและนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษตามหลักเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์ เพื่อนำไปใช้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งคู่ขนานไปกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของบทความฉบับนี้คือ เพื่อลดปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำหรือปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการติดตามผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษเพื่อสร้างโอกาสให้ผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษได้ดูแลครอบครัว ประกอบอาชีพ และอยู่ร่วมกับสังคม และเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษปฏิบัติตามเงื่อนไขในคำพิพากษาของศาลหรือคำสั่งของผู้มีอำนาจไปพร้อมกับมาตรการแก้ไขฟื้นฟูอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 2 กลุ่ม คือ ผู้ถูกคุมความประพฤติตามคำพิพากษาของศาล และนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษตามหลักเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนมาตรการทางกฎหมายและการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวดังกล่าว นอกจากจะช่วยลดความแออัดของนักโทษในเรือนจำและช่วยลดภาระด้านงบประมาณของประเทศที่เกี่ยวกับการดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำแล้ว ยังเป็นการฟื้นฟูและเยียวยาผู้กระทำความผิดเล็กน้อยและเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก รวมถึงผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุ หรือกำลังเรียนหนังสือ ให้มีโอกาสในดำเนินชีวิต ได้ดูแลครอบครัว และประกอบอาชีพในระหว่างการคุมความประพฤติ อันเป็นการเสริมประสิทธิภาพโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในชุมชน และป้องกันการเรียนรู้ประสบการณ์ที่ไม่เป็นผลดีจากผู้ต้องโทษอื่นในเรือนจำ ทำให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้โดยไม่ต้องถูกจำคุกโดยไม่จำเป็น อันเป็นการสร้างชุมชนที่น่าอยู่และปลอดภัย ส่งผลดีต่อสังคมในภาพรวม

ทั้งนี้ ข้อเสนอการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเป็นมาตรการทางเลือกเพื่อเสริมประสิทธิภาพการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามคำพิพากษาของศาลและนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษตามหลักเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์ดังกล่าว สอดคล้องกับแนวนโยบายระดับชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นโยบายรัฐบาล และแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ที่ต้องการพัฒนามาตรการแทนการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดอาญา (Non-Custodial Measures) และสร้างระบบเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและจัดทำระบบติดตามสำหรับผู้พ้นโทษ และส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐทั้งก่อนปล่อยและหลังปล่อย รวมทั้งยุทธศาสตร์ที่ 5 การขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมด้วยดิจิทัล อันเป็นการพัฒนาระบบดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานอีกด้วย

เนื้อเรื่อง

1. สภาพปัจจุบันและสาเหตุของปัญหา

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการบังคับโทษให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลรวมถึงการแก้ไขพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขังและบุคคลที่อยู่ในความควบคุมหรือดูแลตามอำนาจหน้าที่ของกรมให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ไม่กลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก อีกทั้งมีทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพสุจริต ได้รับการยอมรับและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ แต่จากสถิติจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำของประเทศไทยที่แสดงให้เห็นถึงจำนวนผู้ต้องขังที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในแต่ละปีสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสภาพความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำหรือผู้ต้องขังล้นเรือนจำที่มีมาเป็นเวลายาวนาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังในเรือนจำและการบริหารจัดการเรือนจำทั้งในเรื่องการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ต้องขัง การแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขัง และความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ในเรือนจำ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศจำนวน 143 แห่ง แบ่งออกเป็นการบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่ เรือนจำ

กลาง 33 แห่ง เรือนจำพิเศษ 4 แห่ง ทัณฑสถาน 24 แห่ง สถานกักกัน 1 แห่ง สถานกักขัง 5 แห่ง และการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ เรือนจำจังหวัด 50 แห่ง เรือนจำอำเภอ 26 แห่ง มีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศทั้งหมด 307,007 ราย เป็นชาย 270,599 ราย หญิง 36,408 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2564) ในขณะที่ความจุของเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศสามารถรองรับจำนวนผู้ต้องขังได้ประมาณ 254,000 คนเท่านั้น ดังนั้น ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ควรต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและเร่งด่วน

ทั้งนี้ ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำมีสาเหตุสรุปได้ดังนี้

1. การใช้กฎหมายอาญามากเกินความจำเป็น หรือภาวะกฎหมายอาญาเพื่อ (Over-criminalization) เนื่องจากการกำหนดให้การกระทำต่าง ๆ เป็นความผิดอาญาโดยไม่เหมาะสมและมากเกินความจำเป็น ด้วยความเชื่อที่ว่าโทษทางอาญาทำให้ประชาชนเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด สามารถควบคุมพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมได้ทุกกรณี และมีการตรากฎหมายใหม่และกำหนดโทษอาญา โดยไม่มีการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายเก่าที่หมดความจำเป็นหรือล้าสมัย มีการจัดกลุ่มบทลงโทษ ไม่เหมาะสมกับประเภทของอาชญากรรม เช่น การเสพยาเสพติด การค้าประเวณี การเล่นเกมพนัน ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่ผิดต่อมาตรฐานทางศีลธรรม แต่กลับใช้วิธีการลงโทษที่มีความรุนแรงเท่ากับอาชญากรรมที่มีโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต และการนำโทษอาญาไปใช้กับคดีแพ่ง เช่น ความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็ค ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดถูกจำคุกทั้งๆ ที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรง เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำตามมา

2. การใช้มาตรการทางอาญาและการบังคับใช้โทษจำคุกกับผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามนโยบายยาพิษในเรือนจำในการปราบปรามยาเสพติด เช่น การเปลี่ยนสถานะของยาเสพติดกลุ่มแอมเฟตามีน จากวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ประเภท 2 ตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ. 2518 เป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 อยู่ในกลุ่มเดียวกับเฮโรอีน และยาไอ ทำให้โทษของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้าหรือส่งออก ยาเสพติดกลุ่มแอมเฟตามีนเพิ่มหนักขึ้น และการที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เคยกำหนดข้อสันนิษฐานเด็ดขาดไว้ในกฎหมายว่าผู้ที่มียาเสพติดบางประเภทเกินปริมาณที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ถือว่าเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย เป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวต้องรับโทษจำคุกและไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ได้

3. การควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างพิจารณาคดีอาญา ได้แก่ ผู้ต้องขังระหว่างการสอบสวนของตำรวจและพนักงานอัยการ ผู้ต้องขังระหว่างการไต่สวนและการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น และผู้ต้องขังระหว่างการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาของศาล ซึ่งในกรณีที่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกันเพราะเห็นว่าการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันและหลักประกัน โอกาสที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีมีน้อยกว่าการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกัน แต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่สามารถหาประกันหรือหลักประกันเพื่อขอปล่อยชั่วคราวได้ จะถูกควบคุมตัวไว้ในเรือนจำทั้งที่คดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาและยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดจริงตามที่ถูกกล่าวหา อันเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ

2. การแก้ปัญหาที่ผ่านมา

จากปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำดังกล่าวได้มีการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการปรับปรุงการใช้กฎหมายอาญาให้มีความเหมาะสม การใช้มาตรการทางเลือกแทนการจำคุก การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวหรือกำไลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring หรือ EM) ในการควบคุมตัวผู้ต้องขังแทนการจำคุก และการใช้มาตรการลดทอนความเป็นอาชญากรรมในคดีอาญาเพื่อเป็นมาตรการที่จะช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ ดังนี้

1) การปรับปรุงการใช้กฎหมายอาญาให้มีความเหมาะสม

จากสถิติอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นว่าโทษทางอาญาไม่สามารถป้องกันและควบคุมอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังทำให้ผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายต้องถูกดำเนินคดีและถูกลงโทษทางอาญาโดยไม่จำเป็น ซึ่งปัจจุบันได้มีการบัญญัติรับรองหลักการที่ว่าการใช้โทษทางอาญาควรใช้เท่าที่จำเป็น และควรใช้เฉพาะกับความผิดที่เป็นความผิดอาญาร้ายแรงเท่านั้น ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 แล้ว และมีการนำโทษทางปกครองมาใช้ในการกำหนดโทษให้เหมาะสมมากขึ้นสำหรับการกระทำที่ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องกระทำ ซึ่งไม่ใช่เรื่องร้ายแรงที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมหรือศีลธรรมอย่างร้ายแรงแทนการใช้โทษอาญา เช่น พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดโทษปรับทางปกครองกรณีผู้ประกอบการไม่แจ้งผลการรวมธุรกิจภายในเวลาที่กำหนด หรือกรณีผู้ประกอบการที่ไม่ขออนุญาตก่อนรวมธุรกิจ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดโทษปรับทางปกครองกรณีผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่แจ้งวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบ หรือผู้ควบคุมข้อมูลขอความยินยอมโดยการหลอกลวงหรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์

2) การใช้มาตรการลดทอนความเป็นอาชญากรรม (decriminalization) ในคดีอาญา

เป็นการนำนโยบาย “ผู้เสพ คือ ผู้ป่วย” มาใช้ร่วมกับแนวความคิดในการเบี่ยงเบนคดี มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพื่อบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดแทนระบบการลงโทษและเบี่ยงเบนผู้ติดยาเสพติดออกจากกระบวนการยุติธรรมหลัก และการยกเลิกโทษทางอาญาของการกระทำความผิดบางประการที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มุ่งเน้นการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเฉพาะในกรณีเสพหรือครอบครองยาเสพติดในปริมาณเล็กน้อยหรือครอบครองเพื่อการเสพส่วนตัวได้รับโทษน้อยลงหรือไม่ต้องรับโทษ แต่ใช้มาตรการทางเลือกอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุก เช่น การบำบัดรักษาหรือการปรับ เป็นต้น

3) การใช้มาตรการทางเลือกแทนการจำคุก

แม้โทษจำคุกเป็นวิธีการสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับสังคมได้มากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการอื่น เนื่องจากการนำตัวกระทำความผิดมาคุมขังไว้ในเรือนจำเป็นการตัดโอกาสไม่ให้ผู้นั้นกระทำความผิดได้อีก และได้รับการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดตลอดระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำให้กลับตัวเป็นคนดี เกรงกลัวการถูกลงโทษไม่กลับไปกระทำความผิดอีกเมื่อพ้นโทษออกจากเรือนจำ แต่การลงโทษจำคุกอาจไม่เกิดประโยชน์กับผู้ต้องขังบางประเภท โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่กระทำความผิดโดยไม่ตั้งใจ และผู้ต้องขังที่ต้องโทษจำคุกระยะสั้นซึ่งการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมในเรือนจำส่วนใหญ่ยังไม่ได้ผลเนื่องจากระยะเวลาในการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมไม่เพียงพอ เรือนจำกลายเป็นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์การกระทำความผิดกับอาชญากรอื่น ทั้งการถูกลงโทษจำคุกเป็นเสมือนตราบาปติดตัวผู้นั้น ทำให้เป็นที่รังเกียจของสังคม เมื่อพ้นโทษ

ออกจากเรือนจำแล้วผู้ต้องขังมักจะไม่มีงานทำและกระทำความผิดซ้ำอีก จึงมีการนำมาตรการทางเลือกแทนการจำคุกมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดแต่ละคนซึ่งจะเป็นประโยชน์กับผู้ต้องขังและสังคมมากกว่า และยังเป็นวิธีการที่ช่วยแก้ไขปัญหาคดีผู้ต้องขังล้นเรือนจำได้ เช่น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี การรอลงอาญา การคุมประพฤติ การชะลอฟ้อง หรือเมื่อผู้กระทำความผิดถูกตัดสินลงโทษให้จำคุกแล้วแต่ได้รับการผ่อนปรนให้ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด เช่น การพักการลงโทษซึ่งเป็นการปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาดออกมาอยู่นอกเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษภายใต้เงื่อนไขการคุมความประพฤติ และการลดวันต้องโทษ ซึ่งเป็นการลดวันต้องโทษจำคุกให้แก่ นักโทษเด็ดขาดที่มีความประพฤติดีในระหว่างต้องโทษในเรือนจำตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

4) การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวในการควบคุมตัวผู้ต้องขังแทนการจำคุก หรือกำไลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring หรือ EM)

กำไลอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่นำมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวให้อยู่ภายในบริเวณจำกัดหรือไม่เข้าไปในบริเวณใดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ หากผู้ถูกควบคุมตัวออกนอกบริเวณที่กำหนดหรือทำลายกำไลอิเล็กทรอนิกส์ กำไลอิเล็กทรอนิกส์จะส่งสัญญาณไปยังศูนย์ควบคุม แจ้งให้ทราบว่าผู้ถูกควบคุมตัวทำผิดเงื่อนไขหรือหลบหนี ทำให้หน่วยงานของรัฐสามารถติดตามตัวผู้ต้องขังกลับมาจับกุมได้ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้นำกำไลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา โดยนำมาใช้ในการควบคุมตัวนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 32 ผู้ถูกคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคสาม และผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ยาเสพติดและผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 19 ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำลง และเกิดประโยชน์กับตัวบุคคลนั้นและสังคมมากกว่าการควบคุมตัวในเรือนจำ เนื่องจากผู้กระทำความผิดไม่ต้องได้ชื่อว่าเคยถูกจำคุก ไม่เป็นที่รังเกียจของคนในสังคม จึงสามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างปกติ อีกทั้งยังทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีโอกาสได้รับการถ่ายทอดวิธีการกระทำความผิดที่มีโทษอาญาอื่นๆ จากการถูกคุมขังร่วมกับผู้ต้องขังอื่นในเรือนจำซึ่งอาจทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นกระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรงขึ้นกว่าเดิมเมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว สังคมจึงมีความปลอดภัยมากขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม ความพยายามในการแก้ไขปัญหาเรือนจำที่ผ่านมามีแนวโน้มไม่จะเป็นการปรับปรุงการใช้กฎหมายอาญาให้มีความเหมาะสม การใช้มาตรการทางเลือกแทนการจำคุก การใช้มาตรการลดทอนความเป็นอาชญากรรมในคดียาเสพติด หรือการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวในการควบคุมตัวผู้ต้องขังแทนการจำคุก ก็ยังไม่สามารถลดจำนวนผู้ต้องขังให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมตามมาตรฐานสากลได้ แม้ว่าจะมีแนวโน้มจำนวนผู้ต้องขังลดลงต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 - 2564 ก็ตาม นอกจากนั้น แม้มีการนำกำไลอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการควบคุมตัวผู้ต้องขังแทนการจำคุกมาได้ช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วก็ตาม แต่ก็พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลายประการ เช่น กฎหมายไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับระบบและมีทัศนคติในทางลบในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ รวมถึงการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ระบบสัญญาณไม่เสถียร อุปกรณ์ไม่คงทน มีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักมาก เงื่อนไขที่ระบุให้ปฏิบัติไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่และอาชีพของผู้สวมใส่ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ผู้สวมใส่อุปกรณ์รู้สึกถูกจ้องมอง สูญเสียความเป็นส่วนตัว ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและทำให้รู้สึกอับอาย

3. ข้อเสนอแนะด้านนวัตกรรม : Trace & Care Application

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่ยังประสบปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ประกอบกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงจำเป็นต้องหาวิธีหรือมาตรการแก้ไขปัญหามาตรการที่สามารถสนองตอบต่อสถานการณ์ปัจจุบัน กลุ่มผู้จัดทำรายงานจึงได้จัดทำข้อเสนอแนะมาตรการทางเลือกเพื่อเสริมประสิทธิภาพการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษ โดยเสนอแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring หรือ EM) มาใช้สำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติและนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษตามหลักเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์ โดยการพัฒนาแอปพลิเคชัน (Application) สำหรับใช้กับโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งเป็นสมาร์ตโฟน (Smart Phone) ประกอบด้วยหน้าที่หลัก (Main functions) ที่เน้นในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติและนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษตามหลักเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์ เพื่อนำไปใช้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งคู่ขนานไปกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวในปัจจุบัน โดยใช้ชื่อว่า Trace & Care Application

แอปพลิเคชัน Trace & Care เป็นแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือที่สามารถติดตั้งไว้ในทุกแพลตฟอร์ม และทุกอุปกรณ์เชื่อมต่อ (Devices) สำหรับให้ผู้ถูกคุมความประพฤติและนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษตามหลักเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์ใช้แอปพลิเคชันเป็นอีกโครงการหนึ่ง คู่ขนานไปกับการใช้กำไลอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวในปัจจุบัน ซึ่งมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยแอปพลิเคชันนี้มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามตัวและฟื้นฟูแก้ไขพฤติกรรมของผู้ถูกคุมความประพฤติและนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษตามหลักเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์ โดยแอปพลิเคชัน Trace & Care มีระบบการทำงานสำคัญๆ เช่น การรายงานตัว การรายงานสุขภาพประจำวัน การส่งพิกัดที่อยู่ การยื่นคำขอเปลี่ยนที่อยู่ ประกาศข่าวสารและข้อมูลการรับสมัครงาน/การอบรม การ VDO Call และส่งข้อความ เป็นต้น

1) อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ

- 1.1) โทรศัพท์มือถือที่รองรับระบบปฏิบัติการ Android
- 1.2) โทรศัพท์มือถือที่รองรับระบบปฏิบัติการ IOS

2) ตัวอย่างซอฟต์แวร์ที่ช่วยในการพัฒนา

2.1) Eclipse IDE คือโปรแกรมที่ใช้สำหรับพัฒนาภาษา Java ซึ่งโปรแกรม Eclipse เป็นโปรแกรมหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนา Application Server ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเนื่องจาก Eclipse เป็นซอฟต์แวร์ Open Source ที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้โดยนักพัฒนาเอง ทำให้ความก้าวหน้าในการพัฒนาของ Eclipse เป็นไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว Eclipse มีองค์ประกอบหลักที่เรียกว่า Eclipse Platform ซึ่งให้บริการพื้นฐานหลักสำหรับรวบรวมเครื่องมือต่างๆ จากภายนอกให้สามารถเข้ามาทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมเดียวกัน และมีองค์ประกอบที่เรียกว่า Plug-in Development Environment (PDE) ซึ่งใช้ในการเพิ่มความสามารถในการพัฒนาซอฟต์แวร์มากขึ้น เครื่องมือภายนอกจะถูกพัฒนาในรูปแบบที่เรียกว่า Eclipse Plug-ins ข้อดีของโปรแกรม Eclipse คือติดตั้งง่ายสามารถใช้ได้กับ J2SDK ได้ทุกเวอร์ชันรองรับภาษาต่างประเทศอีกหลายภาษามี Plugin ที่ใช้เสริมประสิทธิภาพของโปรแกรมสามารถทำงานได้กับไฟล์หลายชนิด เช่น HTML, Java, C, JSP, EJB, XML และ GIF และเป็นฟรีแวร์ใช้งานได้กับระบบปฏิบัติการ Windows, Linux และ Mac OS

2.2) Android SDK ย่อมาจาก Android Software Development Kit คือ เครื่องมือที่ใช้พัฒนาโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันบนระบบ Android OS ซึ่งทาง Google พัฒนาออกมาเพื่อแจกจ่ายให้นักพัฒนา

แอปพลิเคชัน หรือผู้สนใจทั่วไปดาวน์โหลดไปใช้กันโดยไม่มีค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้แอปพลิเคชันบนแอนดรอยด์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในชุด SDK จะมีโปรแกรมและไลบรารีต่างๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาแอปพลิเคชันบนแอนดรอยด์ เช่น อีมูเลเตอร์ (Emulator) ซึ่งทำให้ผู้ใช้สามารถสร้างแอปพลิเคชันและนำมาทดลองรันบนตัวอีมูเลเตอร์ก่อน โดยมีสภาวะแวดล้อมเหมือนมือถือที่รันระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์จริง ๆ

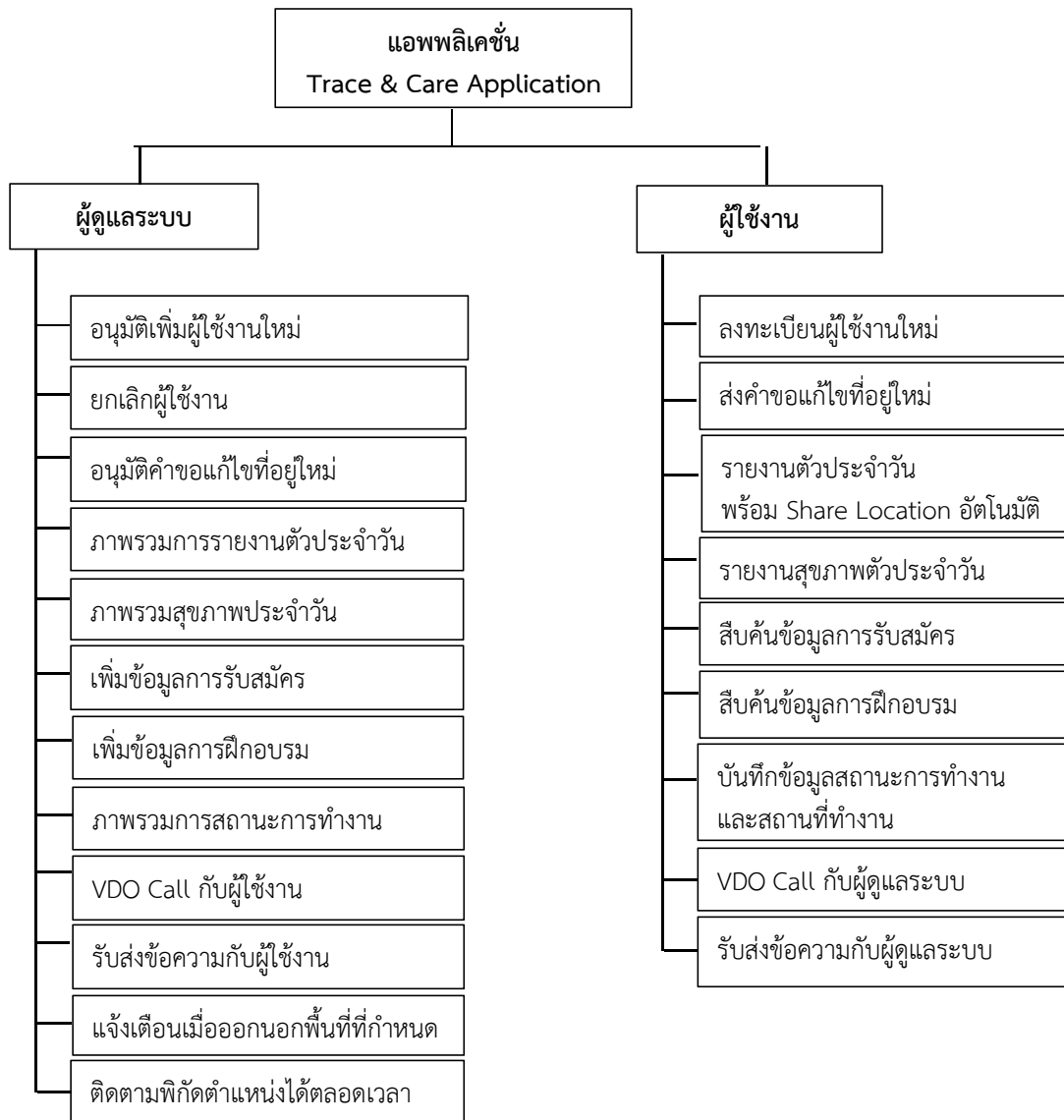
2.3) Java Development Kit หรือ JDK คือชุดของเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาโปรแกรม JAVA ของบริษัทซันไมโครซิสเต็มส์ นักพัฒนาโปรแกรมโดยใช้ภาษา Java อย่างเช่น Java Compiler, Java Debugger, Java Doc และ Java Interpreter หรือ Java VM จะต้องติดตั้ง JDK นี้ มิฉะนั้นจะไม่สามารถ Compile และ Run java ได้

2.4) พีเอชพี (PHP) มาจากคำว่า PHP Hypertext Preprocessor หรือชื่อเดิม Personal Home Page หมายถึง ภาษาคอมพิวเตอร์ในลักษณะเซิร์ฟเวอร์-ไซด์ สคริปต์ โดยลิขสิทธิ์อยู่ในลักษณะโอเพนซอร์ส ภาษาพีเอชพีใช้สำหรับจัดทำเว็บไซต์และแสดงผลออกมาในรูปแบบรากฐานโครงสร้างคำสั่งมาจากภาษาซี ภาษาจาวา และภาษาเพิร์ล ซึ่งภาษาพีเอชพีนั้นง่ายต่อการเรียนรู้ HTML โดยมีเป้าหมายหลักของภาษานี้คือให้นักพัฒนาเว็บไซต์สามารถเขียนเว็บเพจที่มีการโต้ตอบได้อย่างรวดเร็ว

2.5) เป็นระบบจัดการฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์ (Relational Database Management System : RDMS) หมายถึง ความสามารถการทำงานของตารางข้อมูลหลายตารางพร้อมๆ กัน โดยสามารถแสดงความสัมพันธ์ของตารางเหล่านั้นด้วยฟิลด์ (Field) ที่ใช้ร่วมกัน MySQL เป็นโปรแกรมฐานข้อมูล มีหน้าที่เก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ รองรับคำสั่ง SQL (Structured Query Language) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลที่ต้องใช้ร่วมกับเครื่องมืออื่นอย่างสอดคล้อง เพื่อให้ได้ระบบที่รองรับความต้องการของผู้ใช้ เช่น เครื่องบริการเว็บ (Web Server) และโปรแกรมประมวลผลฝั่งเครื่องบริการ (Server-Side Script)

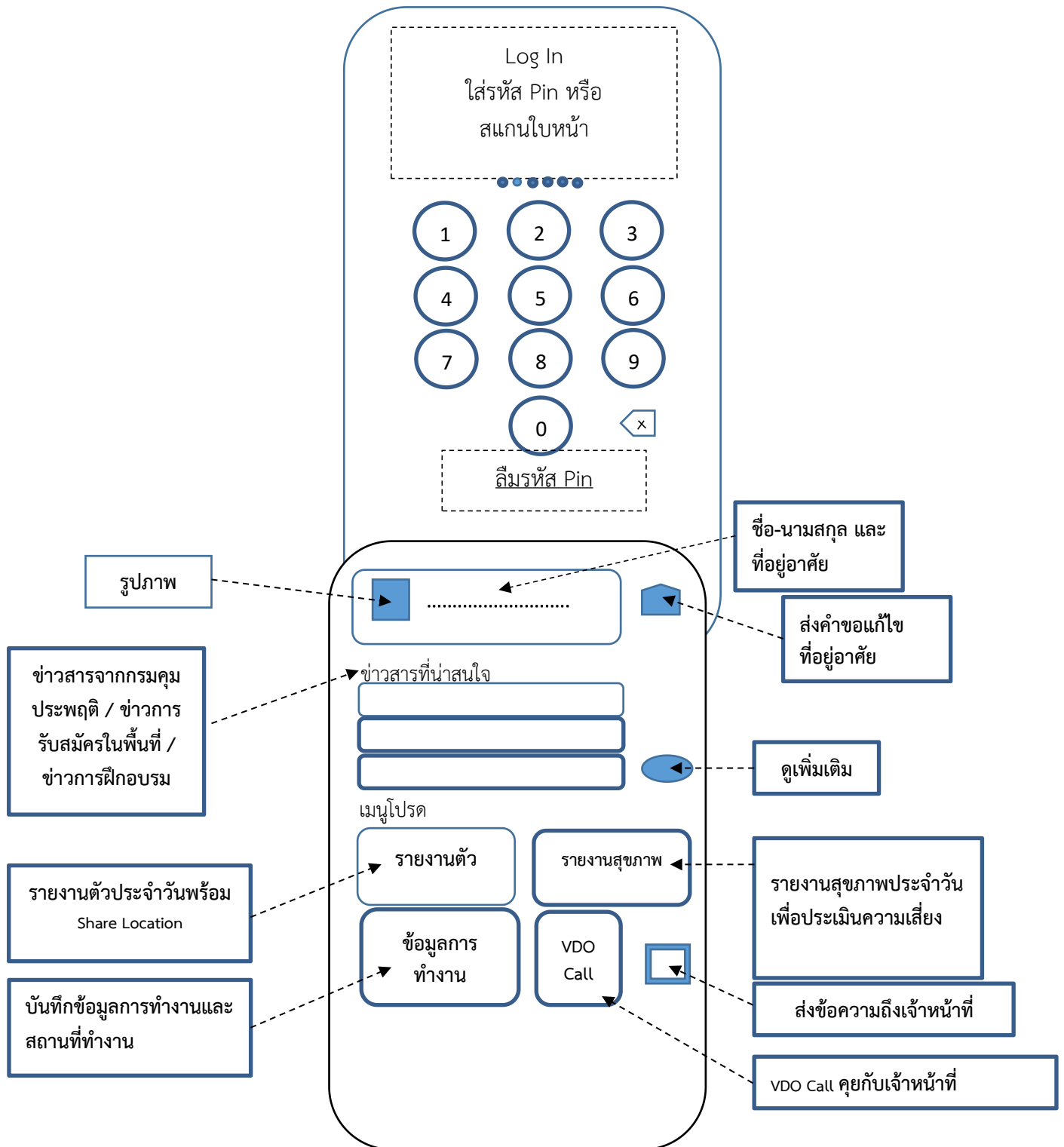
2.6) Adobe Photoshop CS5 เป็นแอปพลิเคชันใช้โดยทั่วไปในการตกแต่งรูปภาพให้มีความสวยงามและน่าสนใจ

3) ภาพรวมของโครงสร้าง Trace & Care Application

ภาพที่ 12 ภาพรวมของโครงสร้าง Trace & Care Application

4) ตัวอย่างหน้าจอเมนูหลักภายใน Application

ภาพที่ 13 ตัวอย่างหน้าจอเมนูหลักภายใน Application

5) เมนูข้อมูลทั่วไป

ประกอบด้วย ข้อมูลชื่อ นามสกุล /รูปภาพ /ที่อยู่อาศัยที่แจ้งกับกรมคุมประพฤติ และวันที่ครบกำหนดพ้นโทษ โดยผู้ใช้งานต้องกรอกข้อมูลดังกล่าวในขั้นตอนการลงทะเบียน แล้วระบบจะส่งข้อมูลไปยังผู้ดูแลระบบ เพื่อตรวจสอบข้อมูลก่อนพิจารณาอนุมัติให้เพิ่มผู้ใช้งานใหม่ และกรณีที่ผู้ใช้ต้องการเปลี่ยนที่อยู่ใหม่ สามารถกดช่องส่งคำขอแก้ไขที่อยู่ในแอปพลิเคชัน เพื่อแจ้งให้ผู้ดูแลระบบพิจารณาอนุมัติได้

6) เมนูข่าวสารที่น่าสนใจ

เป็นข้อมูลข่าวสารที่กรมคุมประพฤติในฐานะผู้ดูแลระบบพิจารณาแล้วเห็นว่ามีข่าวสารใหม่ที่จะเป็นประโยชน์กับผู้ถูกคุมความประพฤติและนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษในฐานะผู้ใช้งาน โดยผู้ดูแลระบบสามารถคัดเลือกข่าวสารที่จะไปแสดงในแอปพลิเคชัน พร้อม Link เชื่อมโยงที่มาของข่าวสารนั้นๆ ผ่านไปยังผู้ใช้งานได้ โดยข่าวสารที่น่าสนใจ อาทิ กฎหมาย ระเบียบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้งาน ข่าวสารการรับสมัครงานใหม่ จากกรมการจัดหางาน หรือสำนักงานจัดหางานในพื้นที่ และข่าวสารการรับเปิดรับสมัครการฝึกอบรมวิชาชีพต่างๆ

7) เมนูรายงานตัว

เป็นเมนูสำหรับให้ผู้ใช้งานต้องกด Check in ทุกวัน แล้วระบบจะส่งข้อมูลพิกัดที่อยู่ของผู้ใช้งานไปยังผู้ดูแลระบบทราบ โดยเชื่อมกับระบบ GPS ของ Map ที่อยู่ในโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้กรมคุมประพฤติสามารถตรวจสอบที่อยู่ของผู้ใช้งานว่าสอดคล้องตรงกับสัญญาณ GPS ที่ได้จากกำไลอิเล็กทรอนิกส์ (EM) หรือไม่

8) เมนูการรายงานสุขภาพประจำวัน

ตัวอย่างคำถามเกี่ยวกับสุขภาพในช่วงที่มีแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่น

(1) ประวัติเสี่ยง (ในช่วงเวลา 14 วัน ที่ผ่านมา)

(1.1) อยู่ใกล้ชิดกับผู้ช่วยยืนยันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

☒ ใช่

☐ ไม่ใช่

(1.2) มีประวัติเดินทางไปสถานที่ที่ประชาชนหนาแน่น ชุมชนหรือที่มีการรวมกลุ่มคน เช่น ตลาด ห้างสรรพสินค้า ขนส่งสาธารณะ ที่พบผู้สงสัยหรือยืนยันติดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในช่วง 14 วันที่ผ่านมา

☒ ใช่

☐ ไม่ใช่

(1.3) ประกอบอาชีพที่ต้องอยู่ในสถานที่แออัด หรือต้องติดต่อกับคนจำนวนมาก

☒ ใช่

☐ ไม่ใช่

(2) สภาพร่างกาย

(2.1) อ่อนหภูมิสูง หรือมีไข้

☒ ใช่

☐ ไม่ใช่

(2.2) มีอาการไอ จาม

☒ ใช่

☐ ไม่ใช่

(2.3) มีอาการจุกไม่ได้อิ่ม

☒ ใช่

☐ ไม่ใช่

(2.4) มีอาการหายใจเหนื่อย หรือหายใจลำบาก

☒ ใช่

☐ ไม่ใช่

เมื่อกรอกข้อมูลคำถามครบถ้วนแล้ว ระบบจะประมวลผลหาความเสี่ยงในการติดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยกรมคุมประพฤติสามารถเห็นภาพรวมสุขภาพประจำวัน โดยแบ่งคนออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่	ผลการประเมิน	ตัวอย่างข้อควรปฏิบัติ
1	ไม่พบความเสี่ยง	ล้างมือ/ สวมหน้ากากอนามัย/ พักผ่อนให้เพียงพอ
2	เฝ้าระวัง	+พกซ้อน แก้วน้ำส่วนตัว/ หลีกเลี่ยงสถานที่แออัด
3	เสี่ยง	+หยุดทำงานหรือกิจกรรม / แยกห้องนอน/ ห่างจากผู้อื่น
4	สงสัยติด COVID 19	+กักตัวเองในบ้าน /พบแพทย์เพื่อรับการตรวจตรวจวินิจฉัย/ โทร. 1646 ศูนย์เฝ้าระวัง

9) เมนูข้อมูลการทำงาน

เป็นเมนูเพื่อช่วยให้กรมคุมประพฤติสามารถทราบข้อมูลภาพรวมของผู้ถูกคุมประพฤติและนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษว่า มีสถานภาพการทำงานเป็นอย่างไร และทำงานกับสถานประกอบการรายใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวางนโยบายหรือมาตรการในการให้ความช่วยเหลือต่อไป โดยเมนูดังกล่าวจะมีข้อความว่าปัจจุบันท่านมีงานทำ หรือว่างงาน กรณีหากมีงานทำแล้วเป็นงานในลักษณะใด และสถานประกอบการชื่ออะไร เป็นต้น

10) เมนู VDO Call และการส่งข้อความ

เป็นเมนูสำหรับให้ผู้ใช้งานใช้ติดต่อสื่อสารกับผู้ดูแลระบบได้ทันที (Real time) และตลอดเวลา 24 ชั่วโมง เพื่อสอบถาม หรือแจ้งใช้เหตุฉุกเฉินเพื่อขอความช่วยเหลือ หรือแจ้งเหตุความขัดข้องของอุปกรณ์กำไลอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ยังเป็นการสื่อสารสองทาง ระหว่างผู้ถูกคุมความประพฤติและนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษ กับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลของกรมคุมประพฤติ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ ฟังฟูและปรับปรุงพฤติกรรม

11) เมนู Share location

ผู้ดูแลระบบสามารถติดตามความเคลื่อนไหวของผู้ถูกคุมความประพฤติและนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการพักการลงโทษได้ตลอดเวลา

บทสรุป

การพัฒนาแอปพลิเคชัน (Application) สำหรับใช้กับโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งเป็นสมาร์ทโฟน (Smart Phone) เพื่อใช้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งคู่ขนานไปกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวในปัจจุบัน จะช่วยลดปัญหาด้านค่าใช้จ่ายของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring หรือ EM) ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายสำหรับตัวอุปกรณ์ ระบบกำกับดูแลและติดตาม การบำรุงรักษา และบุคลากรผู้ตรวจสอบควบคุมระบบ ทำให้มีผู้ที่สามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากมาตรการการคุมความประพฤติและการพักการลงโทษได้มากยิ่งขึ้น โดยในระยะเริ่มแรกอาจพิจารณาแอปพลิเคชันดังกล่าวมาทดลองใช้กับกลุ่มผู้ถูกคุมความประพฤติในบางกลุ่มประเภทคดีความผิดเล็กน้อย เป็นผู้ที่ต้องมีการจำกัดบริเวณหรือจำกัดความเร็ว ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน และไม่สมควรต้องถูกจำคุก เป็นต้น ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจเป็นบุคคลที่ควรใช้ระบบให้มีการ “ติดตามตัว” ได้ก็เพียงพอ แต่ไม่ถึงขนาดต้อง “ติดตัว” ดังเช่นกำไลอิเล็กทรอนิกส์

ในปัจจุบัน เช่น ผู้ที่มีข้อบกพร่องในเรื่องเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน เล่นการพนัน เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษ ตั๋มสุราเมึนเมาแล้วก่อเรื่องราวทะเลาะวิวาท พกพาอาวุธ มีที่พักอาศัยในพื้นที่มีปัญหายาเสพติด ผู้ที่กระทำ ความผิดฐานขับรถโดยประมาท เป็นต้น หรือใช้กับผู้มีปัญหาด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุ หรือผู้ที่กำลังเรียนหนังสือ หรือผู้ที่หากต้องเข้าเรือนจำจะไม่มีผู้ดูแลครอบครัว เช่น กรณีเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว หรือมีพ่อแม่สูงอายุไม่มีคนดูแล ทั้งนี้ เพื่อป้องกันปัญหาผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ที่ได้รับการพักโทษภายใต้เงื่อนไขการใช้แอปพลิเคชัน ติดตามตัวดังกล่าวหลีกเลี่ยงไม่ตอบสนองต่อระบบหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข เช่น ออกนอกพื้นที่ที่กำหนด แต่ไม่แสดงจุดพิกัดที่ไป ไม่ยอมรับโทรศัพท์ โดยอ้างข้อจำกัดหรือข้อผิดพลาดทางเทคโนโลยี (Technical default) เช่น ไม่มีสัญญาณ หรือแบตเตอรี่หมด จึงพื้งนำมาตรการอื่นมาใช้ควบคู่กันไปด้วย เช่น อาจต้องออกจากโครงการและต้องกลับเข้าเรือนจำ อาจมีบทกำหนดโทษกรณีไม่ดูแลรักษาอุปกรณ์ การไม่เข้ารายงานตัว หรือการไม่แจ้งการย้ายที่อยู่หรือการเดินทางไปต่างประเทศ รวมถึงกรณีฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาล เช่น เคอร์ฟิว (Curfew) หรือการห้ามเข้าเขตกำหนด การจำกัดเสรีภาพในถิ่นที่อยู่ การห้ามเข้าใกล้บุคคลหรือเหยื่อ หรือการเข้า โครงการฟื้นฟู เป็นต้น นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนให้มีเครือข่ายพันธมิตรภาคเอกชนในการให้ โอกาสผู้ถูกคุมความประพฤติและผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษสามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและ ครอบครัวได้ด้วย ซึ่งการนำแอปพลิเคชัน (Application) ดังกล่าวมาใช้ประกอบกับมาตรการต่างๆ ดังกล่าว นอกจากจะเป็นการช่วยบรรเทาปัญหานักโทษล้นเรือนจำ ประหยัดงบประมาณแผ่นดิน และช่วยเสริม ประสิทธิภาพโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนแล้ว ยังส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยสามารถ กลับคืนสู่สังคมได้โดยไม่ต้องติดคุก โดยบุคคลดังกล่าวได้รับโอกาสในการดำเนินชีวิต ได้รับความยอมรับและ ประกอบอาชีพได้ ทั้งยังเป็นการลดโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำ อันเป็นการสร้างชุมชนที่น่าอยู่และ ปลอดภัยเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

บรรณานุกรม

<https://sharpcriminalattorney.com/blog/criminal-law/the-facts-pros-and-cons-of-electronic-home-monitoring/>

<https://www.independent.com.mt/articles/2021-05-23/newspaper-opinions/The-pros-and-cons-of-electronic-monitoring-6736233675>

<https://connectusfund.org/18-biggest-pros-and-cons-of-home-confinement>

<https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/244914.pdf>

http://mojhome.moj.go.kr/bbs/moj_eng/51/514956/artclView.do

<https://www.justice.govt.nz/assets/Documents/Publications/Electronic-Monitoring-Evidence-Brief.pdf>

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) ตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ ศย 029/ว 84(ป) ลงวันที่ 15 เมษายน 2563 ศย029/ว84(ป) ลงวันที่ 15 เมษายน 2563 แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

หนังสือกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ด่วนมาก ที่ ยธ 0703.3/35009 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2563 1606803268.pdf (correct.go.th)

เอกสารความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวสำหรับประชาชน กรมคุมประพฤติ กระทรวง ยุติธรรม 13076 (4).pdf

คณะผู้จัดทำ

นายจิระพันธ์ ยานะเรือง	ประธานสหภาพนายความจังหวัดลำพูน
นายชยกมล เกษมสันต์ ณ อยู่ธยา	สหภาพนายความในพระบรมราชูปถัมภ์
นายณัฐวัฒน์ พอใช้ได้	ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์
นายธนศ มั่นน้อย	สำนักงานศาลยุติธรรม
พลตำรวจตรี พรพิทักษ์ รุ้ยินยง	กรรมการผู้จัดการ
พลเรือตรี วศิน บุญเนื่อง	บริษัท อนุรักษ์ อินเทอร์เน็ต เนชั่นแนล ลอว์ออฟฟิศ จำกัด
นายวิฑูร โขติกุลพิศาล	เลขานุการกรม
นางสาววิไลลักษณ์ เจนนันทพร	กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
นางศุภราศี นิยมวานิช	ผู้บังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 1 กองบัญชาการ
นางสร้อยศรีมี เตชะจิรสิน	ตำรวจปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
นายสำรวม บุญเสริม	ผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพอากาศ ช่วยราชการฐานทัพอากาศสัตหีบ
	กองทัพอากาศ
	ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารทรัพยากรบุคคล
	กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมธนารักษ์
	ผู้อำนวยการฝ่ายตรวจสอบตลาดทุน 2
	สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
	เลขานุการผู้ตรวจการอัยการ
	สำนักงานอัยการสูงสุด
	ประธานกรรมการ
	บริษัท วิภาวดี พาเลซ จำกัด
	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านบริหารทรัพยากรบุคคล
	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม